

- **„citirea gândurilor”** – se întâlnește adesea la pacienții cărora nu li se oferă suficiente informații despre boala sau chiar despre diagnostic și care au tendința de a interpreta această „tăcere a personalului medical” ca un semn că ceva nu este în regulă.
- **blamarea** – găsirea unei cauze a bolii. De multe ori pacienții fie se învinovătesc, considerând că nu au avut suficientă grijă de ei, că nu s-au prezentat în timp util la medic, fie vina este aruncată asupra divinității, boala fiind considerată o pedeapsă.
- **afirmații de genul „trebuie”** – prezența unor așteptări fixe, rigide, fără a avea o bază reală și care cauzează distress atunci când nu sunt îndeplinite.

Persoanele la care îngrijorarea tinde să se cronicizeze, pierd aspectul funcțional al acesteia (de rezolvare a unei situații pentru a preveni consecințele negative), și ca urmare ele vor deveni mai vulnerabile, iar în conținutul gândirii își vor face apariția cognițiile catastrofice și cele de supraevaluare a aspectelor negative.

Cercetările au arătat că procesarea defectuoasă a informațiilor poate determina apariția stărilor de anxietate și depresie.

Concluzie

Informarea corectă a populației privind importanța stilului de viață sanogen, a recunoașterii simptomelor specifice bolii și importanța prezentării timpurii la medic prezintă o necesitate stringentă. Oferirea informațiilor necesare are efecte benefice atât în prevenția, cât și în adaptarea psihologică la diagnosticul de cancer, ceea ce impune realizarea unor programe în această direcție. Suportul psihologic, modificarea credințelor iraționale care determină reacții și comportamente dezadaptive, pot ajuta pacienții să-și privească boala dintr-o altă perspectivă, mai pozitivă și mai optimistă. În această etapă este imperios necesară ameliorarea educației

Bibliografie

1. Boider L., De Nor, A.K. (1997): „Psychological distress and intrusive thoughts in cancer patients”, J.Nerv. Ment. Dis; 185:346- 348.
2. Dowse, G.(2000): Psychological adjustment to cancer. The comparative effectiveness of interpersonal psychotherapy and cognitive – behavioral therapy. [Medline].
3. Spiegel, D. (2002): “Effects of psychotherapy on cancer survival”, Nature Reviews cancer, 2 (5): 383-389.
4. Mager, W.M., Andrykowski, M.A. (2002): “Communication: patients perceptions and psychological adjustment”, Psychooncology, 11(1) : 35-46.

EXPERIENȚA NAȚIONALĂ ÎN ELABORAREA PROPUNERILOR DE POLITICI PUBLICI

Constantin Ețco, Galina Buta

Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în Medicină, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

National experience in public policy proposals elaboration

This work is a review of public policies elaboration activities in the Republic of Moldova, especially in health care, taking into account the theoretical basis of public policies. Actuality of this study appears in the context of European integration vector of the country.

Particular attention is given to evaluation as a critical and proactive perspective of policy impact interpretation.

The evaluation of public policy being a process of analysis of the public policy activities progress, of medium and long term outcomes and types of impact, in terms of objectives and considering strategic planning and budgetary process is defined in this paper.

Various classifications of evaluation are presented depending on the time of evaluation, content of evaluation, way of using the results of evaluation, types of evaluators and the involvement degree of stakeholders in the process of public policies evaluation.

Rezumat

Această lucrare prezintă o recapitulare a activității de elaborare a politicilor publice în Republică Moldova, ținându-se seama de bazele teoretice ale politicilor publice. Actualitatea studiului reiese din contextul vectorului integrării europene.

O atenție deosebită este acordată evaluării ca perspectivă critică și proactivă de interpretare a impactului politicilor publice.

În lucrare este definită evaluarea politicilor publice ca fiind procesul de derulare a activităților politicilor publice, a rezultatelor și a tipurilor de impact pe termen mediu și lung, din perspectiva obiectivelor și planificării bugetare.

Actualitatea

Dezvoltarea cunoștințelor și capacităților de elaborare a unei propuneri de politică publică pentru editare într-o altă limbă de cât cea maternă, necesită nu doar cunoștințe bune ale limbii propriu-zise, dar și devenirea unui membru al comunității de politici publice pentru care documentul în cauză este scris. Membrii comunității de politici publice sunt consilieri, cercetători cât și analiști de politici publice, care înțeleg cu ușurință abordările, scopurile, convențiile, limbajul și instrumentele utilizate de această comunitate [4, 5, 8, 9, 10].

Nivelul de dezvoltare al unei societăți este strâns legat de angajamentul membrilor săi ca orice individ să beneficieze de condiții elementare pentru dezvoltare și de supraviețuire. Transpunerea în practică a acestor angajamente cu privire la bunăstarea membrilor societății se realizează prin intermediul politicilor publice [1, 4, 9, 10¹].

Republica Moldova (RM), în tendința sa de integrare ca membru cu drepturi depline în Uniunea Europeană, explorează diverse oportunități menite să favorizeze procesul de elaborare a politicilor publice, bazate pe evidență, monitorizare și evaluare a impactului. Pentru a maximaliza impactul politicilor implementate în diverse domenii, inclusiv în domeniul sănătății, și pentru a valorifica și extinde politicile care funcționează și cele nefuncționale, este necesară evaluarea și raportarea bazată pe evidență.

Republica Moldova în ultimul deceniu a beneficiat de experiența internațională în crearea abilităților de elaborare a politicilor publice și evaluare a impactului documentelor de politici. Exemple pot servi: suportul metodologic din partea experților în elaborarea Planurilor de Dezvoltare Instituționale pentru a. 2009-2011 cu analiza funcțională detaliată a fiecărei Autorități Publice Centrale (APC), elaborarea și aprobarea Programelor de Dezvoltare Strategică ale APC pentru perioada 2012-2014, elaborarea Cadrului de Cheluieli pe Termen Mediu, începând din a. 2008, elaborarea Strategiei Naționale de Dezvoltare pentru a. 2009-2011; Strategia Națională - Moldova 2020, Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate a. 2008 - 2017, Politica Națională de Sănătate a. 2007 – 2021, etc. Totodată, s-a justificat importanța monitorizării și evaluării documentelor strategice de politici publice. Au fost instruite în acest domeniu un grup semnificativ de funcționari publici.

Materiale și metode

A fost analizată practica națională în domeniul elaborării politicilor publice. În acest sens, a fost utilizată analiza teoretică și generalizarea datelor literaturii de specialitate [2, 7, 11] în care se tratează această temă, precum și analiza retrospectivă a politicilor publice elaborate.

Luând în considerație faptul că acumularea cunoștințelor și capacităților este un proces activ de dezvoltare de tip „învățăm din practică”, prin această lucrare oferim o introducere de bază; o reflecție asupra concepțiilor principale care guvernează lucrul de elaborare a politicilor

publice; s-a pus accent asupra ideilor cheie, idealurilor, valorilor și contextului care redau aspectul și forma documentului de politică publică.

Rezultate și discuții

În Republica Moldova, după obținerea independenței, a început un anevoios proces de modernizare. A existat o mare disponibilitate de a pune sub semnul întrebării eficiența și eficacitatea serviciilor publice. Existau prea multe exemple de politici strategice necorespunzătoare, lipsite de previziune, cu scopuri și obiective nedefinite, care nu erau supuse monitorizării, evaluării, analizei și modificărilor periodice. Însăși definirea problemelor sociale și politice s-a dovedit a fi o sarcină extrem de dificilă în condițiile schimbărilor continue și asigurării insuficiente cu personal calificat.

Actualmente, în Republica Moldova, cadrul legal în domeniul elaborării politicilor publice este prezentat prin:

Legea nr.780 - XIII din 27.12.2001 privind actele legislative, care stipulează: categoriile de acte legislative; inițierea și elaborarea actelor legislative; fundamentarea, avizarea, consultarea publică și expertiza; structura și conținutul actului legislativ; interpretarea actelor legislative.

Legea nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale, prevăzută cu următoarele capitole: dispoziții generale; ierarhia, corelația și clasificarea actelor normative; interpretarea oficială a actului normativ; aplicarea actului normativ în timp, spațiu și asupra unui cerc de persoane; sistematizarea și evidența actelor normative; reguli de inițiere, elaborare, avizare și consultare publică; Structura și conținutul actului normativ.

Hotărârea Guvernului nr. 33 din 11.01.2007 cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici, cu capitolele: Reguli de elaborare și cerințe unificate față de documentele de politici; Reguli de organizare a procesului de elaborare a documentelor de politici și Aprobarea și monitorizarea executării documentelor de politici.

Ghidul metodologic cu privire la procesul decizional, Cancelaria de Stat, 2009, cu următorul cuprins: Tipurile documentelor de politici publice; Etapele planificării politicilor publice; Elaborarea, avizarea și aprobarea politicilor publice; Implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice.

Ghidul metodologic pentru analiza ex - ante a impactului politicilor publice. Instrumente și tehnici. Cancelaria de Stat, 4 volume, Guvernul RM, 2010-2012.

Etape în elaborarea politicilor publice naționale. În plan istoric, inițial elaborarea politicilor publice, era un proces haotic, caracterizat de profesionalismul instituției autor. Cel mai frecvent, documentele de politici erau elaborate în birou, prin preluarea formatului utilizat în țările vecine (România și Polonia) sau cu asistența tehnică a partenerilor de dezvoltare (experți străini care veneau cu experiența propriilor țări). Consultarea documentelor cu părți interesate era la discreția autorilor – în unele cazuri nu se efectua.

Primul document de politici publice național a fost elaborat în anul 2004: Strategia de Combatere și Eradicare a Sărăciei (SCERS). A avut o implementare parțială, deoarece obiectivele erau foarte ambițioase, nu derivau din problemele existente, lipsea analiza impactului.

Analiza funcțională a Autorităților Publice Centrale (a. 2005-2006) a depistat capacități neuniforme în elaborarea documentelor de politici, lipsa coordonarea între instituțiile publice, transparența, regulile și procedurile de evaluare a documentelor de politici, etc. În acea perioadă nu existau Direcțiile de Analiză, Monitorizare și Evaluare a Politicilor (DAMEP) în ministere.

Fundamentare insuficientă a politicilor publice, abordare tradiționalistă a procesului de elaborare a politicilor publice (ajustează dar nu rezolvă), coordonarea și corelarea insuficientă a politicilor publice cu bugetul, coordonarea insuficientă între nivelul central și cel local în construcția politicilor publice, precum și capacitatea redusă de formulare a politicilor publice au fost premisele care au impus reformarea metodologiei de elaborare a politicilor publice, care și-a propus drept scop *îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor*

publice la nivelul Administrației Publice Centrale. Ca reacție la provocări, au fost elaborate mai multe tipuri de documente de politici publice, care au precedat o etapă foarte importantă de evaluare și analiză a situației:

- Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu (CCTM) – pentru stabilirea legăturii dintre politici și buget (începând cu a. 2008);
- Programe de Dezvoltare Instituționale pentru toate APC (din a. 2009);
- Planuri de Dezvoltare Strategică ale tuturor APC (din a. 2011);
- Strategia Națională de Dezvoltare (a. 2009-2011);
- Strategia de Reformă a Autorităților Publice Centrale (APC) etc.

S-au aprobat cerințe unificate pentru documentele de politici [3, 4].

În procesul activității funcționarilor publici, implicați în elaborarea și avizarea documentelor de politici s-a constatat că Hotărârea Guvernului nr. 33 din 11.01.2007 posedă un șir de deficiențe, și anume:

- pe lângă procesul de elaborare a documentelor de politici abordează și etapele ulterioare;
- nu este clară legătura, ierarhia și diferența dintre cele patru tipuri de documente de politici;
- nu este descris procesul de coordonare a politicilor la etapa elaborării (consultarea pe orizontală și verticală);
- nu este descris mecanismul de soluționare a disputelor în procesul de elaborare a documentelor de politici;
- nu este stabilită legătura dintre documentele de politici și actele normative, ambele având drept scop implementarea politicilor publice;

Pentru obținerea politicilor publice mai calitative au fost întreprinși următorii pași:

- s-au creat comisii de revizuire a documentelor de politici;
- s-a efectuat revizuirea documentelor de politici existente (pașaportizarea);
- s-a instituit Direcția Politici, Planificare Strategică și Asistență Externă a Cancelariei de Stat, implicată în analiza ex-ante.
- s-au creat Direcții de Analiză, Monitorizare și Evaluare de Politici în cadrul ministerelor (DAMEP din a. 2006);
- funcționează Comitetul interministerial pentru planificare strategică;
- a fost aprobată legea privind transparența în procesul decizional;
- s-au instituit și funcționează Consiliul național pentru participare.

Un pas crucial poate fi considerat elaborarea și implementarea Ghidului privind procesul decizional și Ghidului metodologic pentru analiza ex – ante a impactului politicilor publice, cu scop de a îmbunătăți structura și conținutul politicilor publice, fortificarea legăturii dintre politici și buget, perfecționarea sistemului de monitorizare și evaluare a politicilor. Aceste manuale suplimentează deficiențele Hotărârii Guvernului nr. 33 cu privire la cerințele unificate pentru documentele de politici. Inovația acestor ghiduri constă în faptul că descriu atât activitatea de planificare precum și întreg ciclul politicilor publice, prezintă toate etapele procesului de elaborare a politicilor publice, face delimitare clară între documentele de politici.

Ghidul metodologic pentru evaluarea ex ante a impactului politicilor publice. Instrumente și tehnici, 4 volume (Guvernul RM, 2010-2012), vine cu noi metodologii de evaluare. Astfel, devenind un instrument complet în ceea ce privește desfășurarea activităților de monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice. El conține atât o parte teoretică de bază cât și o analiză diagnostică a situației privind activitățile de monitorizare și evaluare la nivelulul Administrației Publice Centrale din Republica Moldova cu 24 de propuneri de politici publice.

Introducerea normelor metodologice pentru analiza impactului politicilor publice, au fost pilotate în trei etape:

I. La începutul a. 2010 Cancelaria de Stat a efectuat pilotarea analizei *ex-ante* în cinci ministere de ramură: Ministerul Economiei, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației. Ca rezultat au fost elaborate cinci propuneri de politici publice [www.particip.gov.md].

II. Începând cu 1 martie 2011 normele metodologice au fost obligatorii pentru toate ministerele.

III. Începînd cu 1 martie 2012 numărul de politici publice analizate s-a extins și au fost aprobate de Cancelaria de Stat politicile publice propuse de către ministere și alte Autorități publice Centrale.

Instruirea funcționarilor publici, din cele 16 ministere, în aplicarea analizei ex-ante este una din condițiile indispensabile obținerii capacităților unificate în APC în materie de elaborare a propunerilor de politici publice, evaluare a impactului și a cost-eficienței lor. Validarea propunerilor de politici publice ce efectuează de către reprezentanții Cancelariei de Stat și a Cabinetului de miniștri.

În cadrul pilotării și extinderii analizei *ex-ante* în Republica Moldova în a. 2010 - 2011 au fost elaborate 24 de propuneri de politici publice (tab. 1).

Tabelul 1

Politicile publice naționale elaborate în anii 2010-2011 de Autoritățile Publice Centrale ale Republicii Moldova , cu aplicarea metodologiei ex-ante

Ministerul Economiei	Parcurile industriale
	Promovarea consumului eficient de energie electrică în gospodăriile casnice
	Optimizarea procedurii de autorizare a desfășurării activităților de comerț în baza principiului „Ghișeul Unic”
Ministerul Educației	Ajustarea metodologiei de stabilire a taxei de cazare în căminele instituțiilor de stat de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate, superior și din domeniul științei și inovării, reieșind din cheluielile fective, prețurile și tarifele curente
	Învățământul secundar profesional - competențe adoptate pentru piața muncii
	Computerizarea instituțiilor de învățământ secundar general
	Eficientizarea mecanismului de interacțiune dintre migranți/diasporă și autoritățile statului
	Dezvoltarea capacităților manageriale ale universităților prin extinderea autonomiei universitare
Ministerul Sănătății	Reducerea prețului cu amănuntul pentru 10 denumiri de medicamente esențiale
	Îmbunătățirea măsurilor de prevenire și depistare precoce a cancerului mamar și de col uterin în RM.
	Eficientizarea mecanismului de achiziții publice a medicamentelor în sistemul de sănătate
Ministerul Justiției	Ajustarea transparenței actului de justiție
	Reducerea amînărilor și tergiversărilor examinării cauzelor judiciare prin îmbunătățirea administrării judecătorești
	Administrarea penitenciarelor în serviciul drepturilor omului în detenție
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	Delimitarea mecanismului optimal de indexare a prestațiilor de asigurări sociale
	Serviciul social de îngrijire la domiciliu (asistent personal) pentru persoanele cu dizabilitate severă (imobilizate la pat), care necesită îngrijire continuă
Ministerul Tehnologiei informației și Comunicațiilor	Eficientizarea stimulentele economice pentru dezvoltarea sectorului tehnologiei informației
Ministerul Afacerilor Interne	Modernizarea mecanismului de investigare a cazurilor de încălcare a drepturilor omului de către angajații subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne
Ministerul Culturii	Eficientizarea instituțiilor teatral – concentrice din RM

Ministerul Mediului	Elaborarea mecanismului de gestionare durabilă a deșeurilor solide în mediul rural
Ministerul Apărării	Profesionalizarea armatei naționale a RM
Ministerul Tineretului și Sportului	Consolidarea capacităților centrelor de resurse pentru tineri
Ministerul Transportului și Infrastructurii Drumurilor	Consumul energetic ineficient al materialului rulant de tracțiune în sistemul căilor ferate din RM
Cancelaria de Stat	Introducerea unui sistem efectiv și eficient de circulație a documentelor în Guvern

Evaluarea ca perspectivă critică și proactivă de interpretare a impactului politicilor

Într-o formă foarte simplistă, putem defini evaluarea politicilor publice ca fiind procesul de analiză a modului de derulare a activităților de politici publice, a rezultatelor și a tipurilor de impact pe termen mediu și lung ale unei anumite politici publice, din perspectiva obiectivelor urmărite și având în vedere procesul de planificare strategică și programare bugetară [1, 4, 5, 6, 11,12].

În literatura de specialitate, au fost realizate diferite clasificări ale tipurilor de evaluare, în funcție de mai mulți factori cum ar fi: momentul realizării evaluării, conținutul evaluării, modul utilizării rezultatelor evaluării, tipuri de evaluatori sau gradul de implicare a factorilor interesați în procesul evaluării politicilor publice.

În funcție de realizarea în timp, vorbim de *evaluare ex-ante*, adică înaintea implementării politicii publice. Aceasta este un fel de prognoză a modului în care va putea fi derulată o politică, constând în studii de fezabilitate sau diagnoză inițială [3, 4, 8, 9, 10].

Evaluarea continuă, care se desfășoară de-a lungul perioadei de implementare a politicii publice, se bazează în principal pe datele culese în timpul monitorizării, fiind vitală pentru corecția și revizuirea în timp real al planului de acțiune și a activităților necesare implementării cu succes a politicii [3, 4, 8, 9, 10].

Evaluarea ex-post se realizează după finalizarea implementării, cu scopul de a furniza informații despre eficacitatea și eficiența politicii implementate. În mod ideal evaluarea ex-post ar trebui realizată cel puțin la câteva luni sau după un an de la finalizarea implementării politicii, pentru a estima realist impactul structural și durabilitatea în timp a efectelor politicii publice [3, 4, 8, 9, 10].

În funcție de conținutul evaluării vorbim de evaluarea de proces, *formativă*, centrată pe modul de administrare și implementare a politicii, cu scopul de a îmbunătăți calitatea politicii și evaluarea de impact, *sumativă*, care are ca scop estimarea rezultatelor și a impactului politicii publice [3, 4, 8, 9, 10].

În funcție de evaluatori: care pot fi *experți din afara echipei* de implementare, *evaluare externă*, sau *experți din cadrul structurilor inițiatoare și responsabile de implementarea politicii*, *evaluare internă*. O serie de dezbateri s-au ridicat în jurul avantajelor și dezavantajelor evaluării externe sau interne, însă, în ambele cazuri, există riscul unei pseudo-evaluări sau al unui abuz evaluativ. Analizând modalitățile alternative în care poate fi abordată evaluarea, Stufflebeam și Webster (1981) au adus [3, 4, 8, 9, 10]. ca exemple ale pseudo-evaluării, evaluările comandate de factorii politici, care au interesul de a prezenta o anumită imagine asupra politicilor promovate de ei, astfel încât să își mențină sfera de influență sau să apere anumite interese ideologice sau politice.

Dacă facem o analiză a procesului de evaluare a politicilor publice în cadrul Ministerului Sănătății, precum și în alte ministere, putem observa că aceasta are anumite caracteristici

specifice. Evaluarea este mai mult formativă, centrată pe activități, termene și în general asupra modului de implementare sau administrare al politicii publice. Evaluarea este, de cele mai multe ori, non-participativă (în sensul că beneficiarii nu participă la evaluare), iar utilizarea rezultatelor evaluărilor în procesul decizional este limitată, evaluarea nu este centrată pe utilizatori, ci mai mult un exercițiu administrativ.

În mod frecvent, stabilirea indicatorilor de performanță nu se realizează corespunzător de către inițiatorii de politici publice și adesea nu sunt selectați indicatorii cei mai relevanți, în concordanță cu obiectivele și rezultatele urmărite. Mai mult se pune un accent deosebit pe indicatorii cantitativi și mai puțin pe indicatorii calitativi, care în anumite situații ar fi mult mai relevanți. De asemenea, s-au constatat dificultăți în culegerea informațiilor privind evoluția indicatorilor stabiliți, validitatea datelor furnizate de unele surse de informații și în general carențe în alcătuirea unei baze de date accesibile tuturor factorilor interesați din APC care inițiază politici publice.

Se observă o orientare predilectă către utilizarea actelor normative și lipsa de flexibilitate în aplicarea unor regulamente, care de multe ori sporesc gradul de birocratizare al instituției, complică desfășurarea activităților. Angajații APC, inclusiv ministerele sunt obișnuiți să facă apel la actele normative în detrimentul unei abordări bazate pe documente de politici publice.

Pentru a depăși dificultățile conceptuale semnalate, trebuie în primul rând să facem o delimitare a terminilor utilizați. Monitorizarea și evaluarea sunt procese interdependente și corelate [3, 4, 8, 9, 10]. De asemenea, ele depind într-o foarte mare măsură de etapele anterioare ale elaborării politicii publice, respectiv formularea problemei, stabilirea obiectivelor, alegerea variantei optime de soluționare și stabilirea indicatorilor de performanță.

Monitorizarea poate fi definită ca fiind o etapă a procesului politicilor publice, care cuprinde culegerea de informații cu privire la modalitatea în care au fost obținute rezultatele (output) implementării activităților de politici publice. Monitorizarea se desfășoară periodic (lunar, trimestrial sau semestrial) și constă în culegerea și analiza informațiilor cu scopul de a defini nivelul de performanță în raport cu standardele stabilite, de a îmbunătăți implementarea politicii publice și de a fundamenta deciziile luate de către cei abilitați. Monitorizarea urmărește mai ales identificarea la timp a erorilor de implementare sau a unor efecte neprevăzute ale politicii publice, ceea ce poate conduce la o ajustare a politicii. Asigură transparența în luarea deciziei, iar rezultatele monitorizării constituie un punct de plecare pentru procesul de evaluare [3, 4, 8, 9, 10].

Evaluarea reprezintă o analiză sistematică a operațiunilor și beneficiilor unei politici, prin comparație cu standardele explicite ori implicite. Scopul evaluării este de a determina măsura în care obiectivele politicii publice au fost atinse și cât de economic și eficient s-a realizat acest lucru. Evaluarea politicilor publice pornește de la sistematizarea informațiilor relevante colectate în urma activităților de monitorizare și care sunt cuprinse în rapoartele de monitorizare. De aceea rigurozitatea colectării datelor și corectitudinea acestora sunt extrem de importante pentru o evaluare corespunzătoare [3, 4, 8, 9, 10].

Centrarea pe utilizator presupune faptul că pornim de la întrebări cum ar fi: „Cine are nevoie de evaluare și în ce scop?”, „Care sunt nevoile factorului de decizie și cum va putea utiliza aceste rezultate evaluării?” Pentru ca rezultatele evaluării să fie utilizate în mod efectiv în procesul de luare a deciziilor, trebuie să avem în vedere factorii care ar putea influența acest proces decizional. **Carol Weiss** a identificat patru factori esențiali, pe care i-a numit „cei patru I,,: interese, ideologii, instituții, informație [3, 4, 8, 9, 10].

Din punctul nostru de vedere, evaluarea trebuie să se realizeze dintr-o perspectivă critică sau autocritică, care să aibă în vedere cei patru “I”. Dimensiunea critică a evaluării se referă la chestionarea permanentă a *intereselor decidenților* (tendința factorilor decidenți de a minimiza rezultatele evaluării, în cazul în care acestea vin în contradicție cu motivele și interesele lor); a *ideologiei decidenților* (în ce măsură și în ce mod aceștia sunt marcați de ideologia promovată de partidul sau organizația din care provin); a *instituției* (sub ce formă contextul instituțional, cultura instituțională influențează deciziile de politici publice); a *informațiilor* (sursele de

informații sunt concurente, iar pentru factorul decizional, evaluarea politicilor este doar una din multiplele surse de informații, care concurează cu alte surse și este uneori trecută pe plan secund).

Pentru a putea depăși dificultățile semnalate în derularea activităților de monitorizare și evaluare a politicilor publice, în cadrul ministerelor, trebuie să se aibă în vedere particularitățile specifice domeniului de activitate și aspectele trans-sectoriale sau inter-sectoriale ale multor intervenții. Este important să se asigure caracterul proactiv al evaluării, în sensul prevenirii riscurilor de implementare a diferitor politici publice, și dimensiunea participativă, adică implicarea în procesul de evaluare, a tuturor actorilor care au interes sau sunt implicați în procesul elaborării, monitorizării, analizei și evaluării politicilor publice: implementatori, parteneri sau beneficiari. Astfel, se pot rezolva problemele privind legitimarea politicii publice, echilibrarea intereselor și divergențelor.

Concluzii

1. Politicile publice pot fi văzute ca un bun pentru toți membrii unei societăți.
2. Republica Moldova a obținut noi valențe în elaborarea și evaluarea politicilor publice.
3. Este important caracterul participativ al tuturor partenerilor sau beneficiarilor de politici publice de la identificarea problemei, aprecierea scopului și obiectivelor, formularea de obținuți, legitimarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea.
4. Evaluarea politicilor publice prezintă un proces de învățare a unor lecții esențiale în cadrul comunităților.

Bibliografie

1. Bondar Florin. Politici publice și administrație publică. București: Ed. Nemira, 2002
2. Chelcea S., Marginean, I., Cauc, I. Cercetarea Sociologică. Deva: Ed. Destin, 1998.
3. Ghidul metodologic cu privire la procesul decizional, Cancelaria de Stat, 2009. www.particip.gov.md.
4. Ghid metodologic pentru analiza ex-ante a impactului politicilor publice. Instrumente și tehnici Volumul I - IV. Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. 2010 – 2011. www.particip.gov.md.
5. Hofferbert, Richard I. The reach and grasp of policy analysis. Comparative views of craft. Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 1990.
6. Jones Charles O. An Introduction to the Study of Public Policy. Haccourt Brace College Publishers, 1984.
7. McKeown D., Epidemiologie et de sante publique. Paris: Pubmed, 1995. 31(1): p. 59 -71.
8. Miroiu, Adrian. Introducere in analiza politicilor publice. - București: Ed. Paideia, 2001
9. Mungiu - Pippidi A., Ioniță, S. Politici publice. Teorie și practică. București: Ed. Polirom, 2002, p. 38.
10. Profiroiu, Marius. Politici Publice. Teorie, analiza, practica. București: Ed. Economica, 2000
11. Stufflebeam, D.L. și Webster W. Ananalysis of alternative approaches to evaluation. Evaluation Studies Review Annual, 1981, nr. 6.
12. Suchman, E.A. Evaluative Research: Principles and Practice in Public Services and Social Action Programs, Russel Sage Foundations. - New York, 1967